

PÄÄTÖS

Nro 263/2021

Dnro ESAVI/16625/2020

9.9.2021

ASIA

Kappelin sillan rakentaminen ja valmistelulupa, Laitila

HAKIJA

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

VIREILLETULOTIEDOT

Hakemuksen vireilletulo

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on 9.6.2020 Etelä-Suomen aluehallintovirastossa vireille panemassaan ja myöhemmin täydentämässään hakemuksessa hakenut lupaa Kappelin sillan rakentamiseen Sirppujoen yli sekä lupaa ryhtyä hankkeen toteuttamista valmisteleviin toimenpiteisiin ennen päätöksen lainvoimaiseksi tulemistä 5.6.2020 päivätyn hakemussuunnitelman mukaisesti Laitilan kaupungissa.

Luvan hakemisen peruste ja toimivaltainen lupaviranomainen

Vesilain (587/2011) 3 luvun 3 §:n 1 momentin 4) kohta sekä 1 luvun 7 §:n 1 momentti

ASIAN KUVAUS

Taustatiedot

Sijainti

Sirppujoen ylittävä Kappelin silta (silta S12) tulee noin 30 m:n etäisyydelle valtatiestä 8 sen eteläpuolelle rakennettavalle tiealueelle. Joen rannat rajautuvat siltapaikalla kiinteistöihin Isotupa 400-419-77-3 ja Puhdistamo 400-419-78-0. Sirppujoen vesialue sillan kohdalla kuuluu yhteiseen vesialueeseen 400-419-876-1. Sillasta tulee suora ylittävään väylään nähden ja joki alittaa sillan vinosti.

Oikeudet tarvittaviin alueisiin

Siltahankkeesta on vireillä tiesuunnitelman laatiminen Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksessa (2020). Tiesuunnitelman tulua lainvoimaiseksi ei rakentaminen edellytä maankäyttö- ja rakennuslain mukaisia lupia. Siltaa varten tarvittavat alueet hankitaan ja niistä maksettavat korvaukset käsitellään maantielain mukaisessa tietoisuudessa. Hankealueen ympäristön rantojen maa-alueet ovat yksityisessä sekä Laitilan kaupungin omistuksessa.

Lupatilanne

Länsi-Suomen vesioikeus on 14.2.1986 antamallaan päätöksellä nro 2/1986/4 myöntänyt tie- ja vesirakennushallitukselle luvan Sirppujoen kevyen liikenteen sillan rakentamiseen. Päätöksen mukaan sillan vapaan aukon leveyden tuli tien suunnassa keskilinjaa pitkin mitattuna olla vähintään 18,80 m tasossa $N_{60} + 10,80$ m. Siitä alaspäin saivat kaltevuuteen 1:2 rakennettavat luiskat kaventaa silta-aukkoa uoman luonnolliseen tai perattuun pohjaan saakka. Sillan kansirakenteen alareunan tuli olla korkeudessa $N_{60} + 12,24$ m tai ylempänä.

Vesitaloushanke

Hankesuunnitelma

Yleiskuvaus

Kappelin sillan (silta S12) rakentaminen on osa Laitilan kaupungissa tehtäviä liikennejärjestelyitä, joiden tavoitteena on parantaa Valtatien 8 Turku–Pori-yhteysvälin turvallisuutta ja liikenteen sujuvuutta. Liikennejärjestelyihin liittyen Sirppujoen yli rakennetaan myös kaksi muuta siltaa, jotka ovat Sirppujoen silta (silta S1) ja Panimon silta (silta S11). Näille hankkeille on haettu lupaa aluehallintovirastosta erillisillä lupahakemuksilla. Kappelin silta tulee noin 2 m korkeammalle kuin sen pohjoispuolinen Sirppujoen silta.

Sirppujoen ylittävissä kolmessa sillassa on pyritty kustannustehokkaan rakennuskorjauksen lisäksi yhtenäiseen ulkoasuun. Siltoja käytetään ajoneuvo-liikenteeseen, ja Kappelin siltaa myös jalankulku- ja polkupyörävyöryinä. Siltojen käytöstä ei normaalitoiminnassa aiheudu vesistövaikutuksia. Siltojen rakentaminen ajoittuu aikaisintaan vuoteen 2021.

Valtatie 8 on tärkeä väylä Turun, Rauman ja Porin seutujen liikennejärjestelmässä ja se on päätieverkon keskeisimpiä kehitettäviä osia. Tieosuus on Lounais-Suomen merkittävä tavaraliikenneväylä, jonka merkitystä korostavat ratayhteyden puuttuminen ja tien varrella sijaitsevat viisi vientisatamaa. Valtatie palvelee sekä teollisuuden että henkilöliikenteen pitkämatkaista, seudullista ja paikallista liikennettä. Tiesuunnitelman tavoitteena on parantaa ajoneuvo- ja kevyen liikenteen liikenneturvallisuutta sekä ajoneuvoliikenteen valtatielle liittymisen sujuvuutta. Tavoitteena on lisäksi Laitilan kaupunginosien yhdistäminen toimivaksi kokonaisuudeksi.

Vuonna 2017 käynnistettiin aluevaraussuunnitelman laatiminen valtatie 8 parantamiseksi Laitilan kohdalla. Syksyllä 2018 Laitilan kaupunki käynnisti asemakaavojen muutostyön ja Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus aloitti tiesuunnitelman laatimisen aluevaraussuunnitelman pohjalta.

Suunnitteluperusteet

Hakemukseen liittyvät suunnitelmat on laadittu koordinaatistoon ETRS–GK22 ja korkeusjärjestelmään N₂₀₀₀.

Rakenteet ja tehtävät toimenpiteet

Siltojen rakenteet ja purku- ja rakennustyöt

Siltapaikalla oleva purettava kevyen liikenteen silta (T-2019) on tyypiltään yksiaukkoinen jännitetty teräsbetoninen laattasilta. Sillan purkaminen toteutetaan murskaamalla ja piikkaamalla. Purkutyöt kestävät arviolta kuu-kauden.

Uusi silta on tyypiltään jännitetty betoninen ulokepalkkisilta, ja se perustetaan suurpaalujen varaan. Siltaan ei tule laakereita eikä maaturkirakenteita. Vesiuomaan ei sijoiteta virtaamia estäviä sillan tukirakenteita, eikä luonnonmukaista rantaviivaa muokata kuin sen verran, kuin tukirakenteet ja tiepenger edellyttävät. Sillan taustalle molemmille puolille on alustavasti suunniteltu paalulaatat, joihin yhdistetään tarvittavat tukimuurirakenteet.

Sillan jännemitta eli sillan keskilinjaa pitkin mitattu kahden peräkkäisen tukilinjan välinen etäisyys on $2,3 \text{ m} + 28 \text{ m} + 2,3 \text{ m} = 32,6 \text{ m}$. Sillan hyödyllinen leveys eli sillan kaiteiden välinen pienin etäisyys on 12,75 m. Sillan kannen alapinta tulee korkeuteen N₂₀₀₀ +12,04–12,24 m, ja sillan vapaa-aukon leveys on 22,6 m. Sillan länsi- ja itäreunoille tulee kulkuyhteys joen penkalle. Tien tasaus eli tien korkeusasema suhteessa maanpintaan on noin N₂₀₀₀ +14,5 m sillan kohdalla.

Sillan etuluiskat ja keilat rakennetaan kaltevuuteen 1:1,5 ja verhoillaan pienlouheella. Betonisiin siltapilareihin tulee RST-kuori koko niiden näkyvälle pituudelle suojaamaan niitä virtaavan veden eroosiolta ylivedenkorkeuden aikana. Siltakaiteet ovat törmäysluokaltaan H2 ja aurausluokaltaan 4, ja ne varustetaan korkealla suojaverkolla.

Työnaikaiset järjestelyt

Kevyen liikenteen sillan purkamisen ja uuden sillan rakentamisen aikana vesistöissä liikkumista joudutaan rajoittamaan turvallisuussyistä ja alue rajataan työmaa-alueeksi. Sillan rakentamisaikaiset liikennejärjestelyt tehdään sillan jatkosuunnittelun yhteydessä. Sillan rakentamisen aikana hyödynnetään alueen nykyistä tiestöä ja rakennetaan tarvittavat siltatyömaalle johtavat työmaatiet ennen töiden aloittamista.

Haittojen ennaltaehkäisy

Rakentamisaikaisia ympäristöriskejä ehkäistään ottamalla huomioon Sirppujoen vesiluonto ja käyttämällä rakentamisessa nykyaikaista ja lain vaatimukset täyttävää kalustoa, jolla vähennetään mahdollisten öljyvuootojen mahdollisuutta.

Sillan hulevesiä ei johdeta siltakannelta suoraan jokeen, vaan ne johdetaan siltakannelta tien reunaosiin.

Nykyisen sillan purkamisen ja uuden sillan rakentamisen yhteydessä varmistetaan, ettei Sirppujokeen kulkeudu suuria määriä sedimenttiä ja roskaa. Ranta-alueella tehtävien rakentamistoimien yhteydessä tarkkaillaan mahdollisia sulfidisavikerroksia. Mikäli sulfidipitoisia massoja havaitaan, ne kuljetetaan asianmukaiseen käsittelyyn.

Rakentaminen suunnitellaan siten, että ranta-alueen puustoa joudutaan kaatamaan ja kasvillisuutta poistamaan mahdollisimman vähän. Rantakasvillisuus poistetaan suurpaalujen ympäristöstä tarvittavilta osin.

Hakija huolehtii sillan kunnossapidosta kuten rakenteiden korjaustöistä ja vanhojen turvalaitteiden ja liikenteenohjauksen rakenteiden korvaamisesta uusilla. Kunnossapitotoimia ei tarvita lähitulevaisuudessa kuin harvakseltaan, ja niihin liittyvä huoltoliikenne on vähäistä.

Hankkeella on yhteisvaikutuksia rakentamisaikana kahden muun Sirppujoen siltakohteen kanssa. Sillat rakennetaan siten, ettei jokuomaan kohdistu merkittäviä vaikutuksia siltojen rakentamisen tai käytön aikana.

Riskit

Sillan rakentamisaikaiset ympäristöriskit liittyvät lähinnä mahdolliseen työkonoiden öljyvuootoon. Sillan käytönaikaiset ympäristöriskit liittyvät kemikaaleja kuljettavan raskaan ajoneuvon mahdolliseen onnettomuuteen sillalla. Laaja-alaisen kemikaalionnettomuuden todennäköisyys on kuitenkin pieni. Yleensä teiden parannustoimenpiteet pienentävät liikenneonnettomuusriskejä ja niistä aiheutuvia ympäristöhaittoja sekä parantavat kuivatusjärjestelyitä. Hankkeen yhteydessä suunniteltavan tien viivytykseltään yhteyteen rakennettavan suljettavan kaivon ansiosta mahdollisessa onnettomuustilanteessa ojiin valuvat nesteet saadaan kerättyä talteen ennen kuin ne pääsevät valumaan Sirppujokeen.

Ympäristön tila ja vaikutusarvio

Kaavoitus ja maankäyttö

Hankealueella on voimassa 20.3.2013 vahvistettu Loimaan seudun, Turun seudun kehyskuntien, Turunmaan ja Vakka-Suomen maakuntakaava. Kaavassa Laitilaan on merkitty uudet eritasoliittymät Kaukolantien ja kantatien 43 liittymiin.

Siltapaikalla on voimassa 8.6.2009 Laitilan keskustan ja sen ympäristön osayleiskaava. Vesialue on kaavassa merkitty erityisiä ympäristöarvoja omaavaksi vesialueeksi (W-1). Suunnittelumääräyksen mukaan alueella tulee kiinnittää erityistä huomiota vesiensuojeluun ja taajaman, asutuksen ja teollisuuden valumavesien joutuminen vesistöön tulee ehkäistä. Silta- paikka on valtatie 8 liikennealueella, jolle on asetettu meluraja. Sillan kohdalla on erilaisia tiemerkeitä ja sillan pohjoispuolella valtatiemerkeitä. Tien suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee kiinnittää erityistä huomiota sen sopeutumiseen maisemaan ja taajamakuvaan. Siltapaikan länsiranta ja luoteispuolen ranta-alue on osoitettu maisemallisesti arvokkaaksi pelto- alueeksi (MA) ja itäranta suojaviheralueeksi (EV), jolle tulee sijoittaa melu- valleja, meluaitoja sekä muita rakenteita ja istutuksia, jotka suojaavat vie- reisiä alueita liikenteen tai muun toiminnan aiheuttamilta haitoilta.

Siltapaikalla on voimassa olevia asemakaavoja Sirppujoen ja Vierumäen- tien ja valtatie 8 liittymän välisellä osuudella sekä Kantatiehen 43 rajautu- villa alueilla. Asemakaavoista 14.12.2018 lainvoimaiseksi tullut Sirppujoen puukerrostalojen asemakaavamuu- tos sivuaa idässä hankealuetta. Siltapai- kan eteläpuolinen alue kuuluu kaavassa asuinkerrostalojen korttelialuee- seen, jolle saa sijoittaa palvelu-, liike- ja toimistotiloja (AK-4). Lisäksi silta- paikan eteläpuolella on yleisen tien alue (LT).

Valtatien 8 tiesuunnitelman laatimisen kanssa samanaikaisesti on ollut käynnissä useita asemakaavojen muutoksia, joista Meijerin alueen asema- kaavan muutos sijaitsee siltapaikan ja valtatie 8 eteläpuolella. Kaava ei koske hankealueen maankäyttöä.

Luonnonarvot ja luonnonsuojelu

Hankealueelle ei sijoitu Natura 2000 -verkostoon kuuluvia alueita, muita luonnonsuojelualueita tai valtakunnallisesti arvokkaita luontokohteita, eikä sieltä ole tiedossa havaintoja uhanalaisista lajeista. Alueella ei ole havaittu suursimpukoita, vaikka joen pohjan laatu on niille sovelias. Siltakohteesta noin 300 m länteen sijaitsee Laessaaren pähkinäpensaslehdon luonnon- suojelualue (LTA204063). Hankealueelta on tiedossa muutamia maakun- nallisesti ja paikallisesti arvokkaita luontokohteita. Laitilan arvokkaat luon- tokohteet -selvityksessä on mainittu arvokkaina kohteina Sirppujoki ja kes- kustan koulun (rukoushuoneen) keto. Siltahankkeella ei ole vaikutuksia suojelualueisiin.

Muinaismuistot ja kulttuuriperintö

Siltapaikalla ei tiettävästi ole maanpäällisiä tai vedenalaisia kulttuuriperintö- kohteita. Lähimmät rakennetun kulttuuriperinnön maanpäälliset arvokoh- teet sijaitsevat yli 400 m:n etäisyydellä työkohteesta.

Maisema

Uusi silta muuttaa maisemaa vähäisesti. Paikalla on nykyisin kevyen liikenteen silta, joskin uusi rakennettava silta on tätä suurikokoisempi. Kun otetaan huomioon kaikkien kolmen sillan rakentaminen alueelle, ovat yhteisvaikutukset maisemaan kohtuulliset. Sillat on suunniteltu maisemaan sopiviksi.

Vesistö

Yleiskuvaus

Laitilan läpi virtaava Sirppujoki saa alkunsa Laitilan pohjoispuolelta Malvonjokena ja se laskee Uudenkaupungin makeavesialtaan kautta mereen noin 13,5 km:n etäisyydellä siltakohteesta. Sirppujoki kuuluu tyypiltään keskisuuriin kangasmaiden jokiin. Siltapaikka sijaitsee Sirppujoen yläosassa. Joen pituus on noin 26 km ja sen koko valuma-alueen pinta-ala on noin 438 km² ja järvisyys 1,85 %. Valuma-alueen pinta-ala siltapaikan kohdalla on 207,5 km². Sirppujoen vesistöalue rajautuu pohjoisessa Ihodenojoen vesistöön, koillisessa Lapinjoen vesistöön ja etelässä Velluanjoen vesistöön. Jokea on tulvien johdosta perattu ja rantakasvillisuutta poistettu.

Sirppujoen vesi on ajoittain varsin hapanta ja esimerkiksi vuoden 2020 helmikuussa siihen laskevien Laitilan ympäristön ojien veden pH-arvo oli noin 5. Joen valuma-alueella olevilla happamilla sulfaattimailloilla ja niistä johtuvalla ajoittaisella jokiveden happamuudella lienee vaikutusta simpukoiden vähyyteen tai puuttumiseen joesta Laitilan ympäristössä. Happamuuden lisäksi joen vesienhoidollisina haasteina ovat hajakuormitus, tulvat ja uoman rakenteelliset muutokset. Sirppujoki on vedenhankinnan kannalta merkittävä vesistö.

Vedenkorkeudet ja virtausolosuhteet

Sirppujoen vedenkorkeus sillan kohdalla on ylivedenkorkeuden (HW) aikana $N_{2000} +10,62$ m, keskivedenkorkeudella (MW) $N_{2000} +9,32$ m ja alivedenkorkeudella (NW) $N_{2000} +9,02$ m. Uuden sillan rakenteet sijaitsevat kokonaan uoman reunoilla, eikä keskelle uomaa sijoiteta siltarakenteita, jotka vaikuttaisivat virtauksiin.

Vesialueen tila

Lähin pintavesien vedenlaadun havaintopaikka on siltapaikan vieressä, mutta viimeisin näytteenotto tällä paikalla on tehty vuonna 2009. Lähialueella ei ole aktiivisia vedenlaadun seurantapaisteita.

Vesienhoidon suunnittelussa Sirppujoki on määritelty voimakkaasti muutetuksi tai keinotekoiseksi vesimuodostumaksi, kuten myös merialue eli Ruotsinvesi–Velhonvesi vesimuodostuma, johon Sirppujoki laskee. Aluehallintoviraston tarkastamien tietojen mukaan Sirppujoen ekologinen tila on luokiteltu vesienhoidonsuunnitelmassa vuosille 2016–2021 tyydyttäväksi ja Ruotsinvesi–Velhonveden hyväksi. Suunnitelmaehdotuksessa vuosille

2022–2027 ekologinen tilaluokka on laskenut Sirppujoen osalta välttävään ja Ruotsinvesi–Velhonveden osalta tyydyttävään luokkaan.

Hankkeella ei ole suoria vaikutuksia Sirppujoen vedenlaatuun sillan valmistuttua. Uuden sillan rakentaminen edellyttää siltakannen osalta paaluille perustettavat tilapäiset rakennustelineet. Osa paaluista joudutaan sijoittamaan jokiuomaan, mutta tästä aiheutuvan veden samentumisen ei arvioida olevan merkittävää. Nykyisen kevyen liikenteen sillan purkaminen edellyttää sillan alle työalustan ja mahdollisesti työkoneelle työalustan sillan viereen. Sillan purkamisesta aiheutuu lyhytaikaista veden samentumista purettaessa joen uomaan sijoittuvat betonipilarit. Haitta arvioidaan kokonaisuudessaan vähäiseksi ottaen huomioon purkutöiden lyhyt kesto.

Hankkeesta voi koitua tilapäistä työnaikaista veden samentumista ranta-alueella tehtävien perustamistöiden aikana. Hankkeesta ei aiheudu sillan valmistuttua käytön aikaisia vaikutuksia vesiluontoon.

Kalasto ja kalastus

Sirppujoki kuuluu siltapaikalla Sirppujoen kalatalousalueeseen. Joessa on esiintynyt happamuuden vuoksi kalakuolemia.

Ranta-alueiden käyttö ja muu virkistyskäyttö

Hankkeella on rakentamisaikaisia haittavaikutuksia vesistön käyttöön. Haitta on kokonaiskestoltaan noin 24 kk ja kohdistuu lähinnä mahdollisiin melojiin, jotka voivat liikkua uomassa työn aikana. Hanke ei vaikuta yleisen kulkuväylän leveyteen. Hanke ei myöskään merkittävästi heikennä rannan käyttömahdollisuuksia nykyisestä.

Pohja ja sedimentti

Uoman pohjan laatua on tutkittu alueella tehdyn suursimpukkakartoituksen yhteydessä syksyllä 2019. Sillan alla joenpohja oli pääasiassa kiveä ja vähäiseltä osin soraa ja hiekkaa. Tutkitun alueen suurin vesisyvyys oli noin 2,1 m ja uoman leveys tällä kohdalla oli 7–11 m.

Sirppujoen valuma-alueesta noin 11 % on happamia sulfaattimaita. Happamuudesta johtuen vesistössä on ollut kalakuolemia. Jokeen on tehty toimenpidesuosituksia happamien sulfaattimaiden haittojen vähentämiseksi vuonna 2019. Näitä torjuntamenetelmiä ovat muun muassa pohjaveden tasoa ylläpitävät tai nostavat menetelmät kuten säätösalaajitus ja säätökastelu, kuivatusvesien kierrätys sekä vedenpidätyskyvyn lisääminen ja virtaamien tasaaminen valtaojissa muun muassa pohjapadoilla.

Maaperä ja pohjavesi

Maaperä

Siltapaikalla ei ole maaperän tilan tietojärjestelmän (MATTI) perusteella pilaantuneita tai mahdollisesti pilaantuneita maita. Hankealueella on tehty tiesuunnitelmavaiheessa ja sitä edeltäneessä aluevaraussuunnittelussa puristinheijari-, porakone- ja siipikairauksia sekä otettu häiriintyneitä maanäytteitä ja asennettu pohjavesiputkia. Maaperän horisontaalisen hydraulisen johtavuuden määrittämisessä käytettävä Slug-testi tehtiin yhdeksässä pohjavesiputkessa. Lisäksi paikalla on tehty saven ödometri- ja stabilointikokeita. Tutkimusten perusteella siltapaikalla maaperän pinnassa on ylimpänä kuivakuorikerros, minkä alla on pehmeää savea ja savista liejua 1–6 m:n syvyyteen asti. Pehmeän maakerroksen alapuolella on siltistä hiekkaa ja moreenia. Paikoitellen esiintyy pehmeän savikerroksen alapuolella välikerroksina kitkamaata ja sitkeää/kovaa savea.

Pohjavesi

Siltapaikka ei sijaitse pohjavesialueella. Lähin pohjavesialue Paltila (0240005, 1-luokka) sijaitsee lähimmillään noin 500 m pohjoiseen siltapaikalta. Pohjavesivaikutuksia on arvioitu vuonna 2019, eikä siltapaikan kohdalla ole arvioitu tapahtuvan pohjaveden pysyvää alenemista. Valtatie 8 (päätie) leikkautuu suurimmillaan noin 3 m pohjaveden pinnan alapuolelle. Tien parantamisen yhteydessä tien rakennekerrokset kuivatetaan salaojituksella. Slug-testin havaintojen perusteella päätien leikkaukseen suotautuu vettä noin 100–150 m³/vrk ja pohjaveden alenema ulottuu korkeintaan 100–200 m:n etäisyydelle päätiestä. Sirppujoen sillat eivät ole päätien leikkauksen aiheuttaman mahdollisen aleneman alueella, eikä siltapaikoille ole arvioitu rakentamisen myötä aiheutuvan painaumariskiä.

Hyödyt ja menetykset

Hankkeen tavoitteena on valtatie 8 Turku–Pori-yhteysvälin turvallisuuden ja liikenteen sujuvuuden parantaminen. Siltahanke on pienialainen ja vaikutuksiltaan vähäinen. Intressivertailun perustella hankkeen hyödyt liikenneinfrastruktuurille ovat huomattavat verrattuna siitä aiheutuviin menetyksiin.

Tarkkailu

Nykyisen sillan purkamisen ja uuden sillan rakentamisen aikaisia vesistövaikutuksia ehdotetaan tarkkailtavan seuraavasti:

Tarkkailun taustanäytteeksi otetaan hankealueen ylä- ja alapuolilta yhdet vesinäytteet ennen töiden aloittamista. Töiden suorittamisen aikana ja kahden viikon kuluttua töiden päättymisestä otetaan uudet vesinäytteet. Mikäli jälkitarkkailun näytteissä näkyy rakennustoimenpiteistä johtuvia vaikutuksia, jatketaan tarkkailua kahden viikon välein, kunnes vaikutukset häviävät.

Vesinäytteistä määritetään sulfaatti, alkaliniteetti, happipitoisuus, kemiallinen hapenkulutus (COD_{Mn}), sameus, kiintoainepitoisuus, sähkönjohtavuus, pH sekä kokonaisfosfori-, kokonaistyppi- ja rautapitoisuudet. Kullakin näytteenotokerralla näytteet otetaan pisteillä näytteenottosyvyyden puolesta välistä. Virtavesissä vesi ei ole kerrostunutta, joten näytteitä ei ole syytä ottaa eri syvyyksiltä. Tarkkailutuloksista laaditaan yhteenveto tulosten valmistuttua. Tulokset toimitetaan tiedoksi Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja Laitilan kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Valmistelulupa

Hakija on hakenut vesilain 3 luvun 16 §:n mukaista lupaa ryhtyä hankkeen toteuttamista valmisteleviin toimenpiteisiin ennen päätöksen lainvoimaiseksi tulemista (valmistelulupa). Valmistelulupaa haetaan sillan rakentamisen ennakkotoimille, joita ovat puuston raivaus ranta-alueelta ja rakentamisaikaisten väliaikaisten teiden rakentaminen työkohteeseen. Valmistelvat toimet voidaan suorittaa tuottamatta muulle vesien käytölle tai luonnolle ja sen toiminnalle huomattavaa haittaa. Alueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei sijaitse luonnon arvokohteita. Valmistelvat toimenpiteet eivät kohdistu suoraan jokiuomaan. Mikäli valmisteleviin toimenpiteisiin liittyy omaan kohdistuvia vähäisiä toimenpiteitä, huolehditaan veden saantumista ehkäisevistä toimista työn aikana. Mikäli vesitalouslupa kumotaan myöhemmin, palautetaan olot oleellisilta osin ennalleen.

ASIAN KÄSITTELY

Täydennys

Hakija on täydentänyt hakemustaan 27.1.2021.

Tiedottaminen

Hakemuksesta on tiedotettu julkaisemalla kuulutus ja hakemusasiakirjat aluehallintovirastojen verkkosivuilla (<https://ylupa.avi.fi>) 4.2.2021 –15.3.2021.

Tieto kuulutuksesta on julkaistu myös Laitilan kaupungin verkkosivuilla.

Hakemuksesta on lisäksi erikseen annettu tieto niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee.

Aluehallintovirasto on pyytänyt hakemuksen johdosta lausunnon Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelta sekä Laitilan kaupungilta ja kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselta.

Lausunnot

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastualue on todennut, että Sirppujoen ekologinen tila on vuonna 2019 päivitetyn luokituksen (luonnos 2019) mukaan välttävä ja kemiallinen tila hyvää huonompi johtuen muun muassa happamista sulfaattimaista. Sirppujoki on voimakkaasti muutettu vesimuodostuma. Vesienhoidon tavoitteena on saavuttaa vähintään hyvä ekologinen ja kemiallinen tila vesimuodostumassa vuoteen 2027 mennessä. Suunnitellut toimenpiteet voivat aiheuttaa työnaikaista veden samentumista. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen näkemyksen mukaan ne eivät kuitenkaan estä vesienhoidon tavoitteiden saavuttamista Sirppujoessa.

Hakemuksessa esitetty ehdotus tarkkailusuunnitelmaksi voidaan hyväksyä sellaisenaan. Rakennustöiden aikana tulee varautua happamien sulfaattimaiden esiintymiseen ja niiden esiintymistä tulee tarkkailla työn aikana silmämääräisesti ja hajuhavaintojen perusteella. Mikäli happamia sulfaattimaita havaitaan, tulee niistä ilmoittaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle. Uomaan on jätettävä rakennustöiden ajaksi kulkuaukko.

Edellä mainitut seikat huomioon ottaen hankkeelle voidaan myöntää vesilain mukainen lupa ja valmistelulupa tavanomaisin lupamääräyksin.

Laitilan kaupungin lupalautakunta on todennut, että sillan työmaa-alueet sijaitsevat Sirppujoen vesialueella, joka on vedenhankinnan kannalta merkittävä vesistö, ja siksi alueella toimittaessa tulee erityisesti kiinnittää yleisesti huomiota joen vesiensuojelullisiin toimiin. Sirppujoen vesistöalueelle on tyypillistä happamien sulfaattimaiden runsaus. Sillan rakentamisen aikana tulee estää maa-aineksien valuminen vesistöön vesistöhaittojen vähentämiseksi. Happamat sulfaattimaat tulee tunnistaa ja kuljettaa asianmukaisesti käsiteltäviksi tai hyödynnettäviksi kohteessa, jossa niistä ei aiheudu haittaa vesistölle.

Alueella toimittaessa tulee erityisesti kiinnittää huomiota Sirppujoen vesiensuojelullisiin toimiin, sillä hankkeella on todennäköisesti merkittäviä yhteisvaikutuksia kahden muun rakennettavan siltakohteen kanssa joen vesistöalueeseen. Uomaan kohdistuvat rakentamisaikaiset vaikutukset tulee ensisijaisesti ehkäistä. Mahdollisesti aiheutuneet haitat ja niiden johdosta toteutettavat toimenpiteet tulee kirjata ja ilmoittaa välittömästi Laitilan kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle ja Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Vanhan sillan purkutyöstä aiheutuu paikallisesti melu- ja pölyhaittaa ympäristöön ja ohikulkevalle liikenteelle, eikä pelkästään mahdollista veden samentumista. Pölyn leviämisen estämiseksi vesistöön sekä lähialueelle tulee esittää ja toteuttaa torjuntatoimia. Purkutoiminnan seurauksena syntyvä purkujäte tulee toimittaa asianmukaisesti jatkokäsiteltäväksi. Purkujätteen välivarastointia työmaa-alueen läheisyydessä tulee välttää.

Muistutus

Sirppujoen järjestely-yhtiö on todennut, että Laitilan kaupunki on pyytänyt siltä lausuntoa valtatie 8 aiheuttamista asemakaavamuutoksista. Yhtiöllä on Sirppujoen kunnossapito- ja hoitovelvollisuus vesilain mukaan. Tämä tarkoittaa, että hyödynsaajien on pidettävä oja kunnossa siten, kuin vesilain 7 luvussa on vesistön säännöstelystä säädetty. Kun ojituksesta johtuvien asioiden hoitamista varten on perustettu ojitusyhteisö, yhteisön on huolehdittava ojan kunnossapidosta, ja tämä on sille lainmukainen velvollisuus. Sirppujoen järjestely-yhtiö on hoitanut joen kunnossapitoa tarvittavin osin koko joen pituudelta. Valtatie 8 parannuksen aiheuttamat asemakaavamuutokset ja useat rinnakkaiset tiet voivat vaikeuttaa jatkossa joen kunnossapitoa. Asemakaavamuutoksessa tulee ottaa huomioon Sirppujoen kunnossapidon edellyttämät alueet ja reitit.

ALUEHALLINTOVIRASTON RATKAISU

Vesitalouslupa

Aluehallintovirasto myöntää Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle luvan Kappelin sillan rakentamiseen Sirppujoen yli 5.6.2020 päivätyn hakemuksen ja sen täydennyksen mukaisesti Laitilan kaupungissa.

Hanke käsittää uuden sillan rakentamisen ja nykyisen kevyen liikenteen sillan purkamisen.

Hankkeesta ei ennalta arvioiden aiheudu vesilain mukaan korvattavaa edunmenetystä.

Luvan saajan on noudatettava vesilain säännöksiä ja seuraavia lupamääräyksiä.

Lupamääräykset

Rakenteet

1. Silta on rakennettava 18.11.2019 päivätyn sillan pääpiirustuksen nro 15T-6 (1:200, 1:100) mukaisesti.
2. Sillan kannen alapinnan korkeuden on oltava vähintään $N_{2000} + 12,04$ m ja sillan vapaan aukon leveyden vähintään 22,6 m.
3. Rakennussuunnitelmaan saadaan Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueen hyväksymällä tavalla tehdä sellaisia vähäisiä muutoksia, joilla ei ole haitallista vaikutusta yleiseen tai yksityiseen etuun lukuun ottamatta lupamääräyksessä 2 määrättyjä silta-aukon mittoja.

Töiden suorittaminen

4. Töiden suorittamisessa tulee varmistaa, ettei Sirppujokeen kulkeudu suurta määrää sedimenttiä, muuta maa-ainesta tai roskaa ja välttää muutoinkin veden samentumisen aiheuttamista sekä uoman kaventamista. Ranta-alueet tulee säilyttää mahdollisimman luonnonmukaisina sillan ympäristössä. Jokuomaan on jätettävä rakennustöiden ajaksi kulkuaukko vesiliikennettä varten.

Mikäli töitä tehdään vesialueen ollessa jäässä, on kohdat, joissa jäätä on rikottu tai jään kantavuus muuten on työn takia huonontunut, merkittävä asianmukaisesti.

5. Happamien sulfaattimaiden esiintymistä tulee tarkkailla työn aikana silmämääräisesti ja hajuhavaintojen perusteella. Mikäli happamia sulfaattimaita havaitaan, tulee niistä ilmoittaa viipymättä Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueelle. Happamat sulfaattimaat tulee kuljettaa asianmukaisesti käsiteltäviksi tai hyödynnettäviksi kohteessa, jossa niistä ei aiheudu haittaa vesistölle.
6. Rakennustelineet ja -jätteet on poistettava vesialueelta pohjaa myöten heti, kun niitä ei enää tarvita. Purkujäte on toimitettava maalle vastaanottopaikkaan, jolla on asianmukainen lupa sen vastaanottamiseen.

Siltapaikka on töiden päätyttyä maisemoitava ja viimeisteltävä siten, että se sopii mahdollisimman hyvin alueen maisemakuvaan.

Kunnossapito

7. Silta on pidettävä asianmukaisessa kunnossa.

Tarkkailu

8. Luvan saajan on tarkkailtava hankkeen vaikutuksia Sirppujoen tilaan hakemussuunnitelmassa esitetyn tarkkailusuunnitelman mukaisesti. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö- ja luonnonvarat vastuualue voi tarvittaessa muuttaa tarkkailusuunnitelmaa. Tarkkailun loppuraportti on toimitettava tiedoksi Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueelle sekä Laitilan kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle tarkkailun päätyttyä ilman aiheetonta viivytystä.

Töiden aloittaminen ja toteuttaminen

9. Hankkeen toteuttamiseen on ryhdyttävä neljän vuoden kuluessa ja hanke on toteutettava olennaisilta osin kymmenen vuoden kuluessa siitä lukien, kun tämä päätös on tullut lainvoimaiseksi. Muuten lupa raukeaa.

Ilmoitukset

10. Töiden aloittamisesta on etukäteen ilmoitettava kirjallisesti Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Laitilan kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle, Sirppujoen järjestely-yhtiölle sekä tarkoituksenmukaisella tavalla asianomaisille vesi- ja maa-alueiden omistajille.
11. Hankkeen valmistumisesta on 60 päivän kuluessa ilmoitettava kirjallisesti Etelä-Suomen aluehallintovirastolle, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Laitilan kaupungin ympäristönsuojeluviranomaiselle sekä Sirppujoen järjestely-yhtiölle.

Sillan valmistusilmoitukseen on liitettävä sillan lopullista sijaintia osoittava karttapiirros kiinteistötiedoin ja mittoja osoittava pääpiirustus.

Valmistelulupa

Aluehallintovirasto oikeuttaa Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ryhtymään hankkeen toteuttamista valmisteleviin toimenpiteisiin jo ennen päätöksen lainvoimaiseksi tulemistä. Valmistelulupa käsittelee ennakkotoimia kuten puuston raivausta ranta-alueilta ja rakentamisaikaisten väliaikaisten teiden rakentamista työkoneiden kulkua varten.

PERUSTELUT

Vesitalousluvan perustelut

Hanke parantaa ajoneuvo- ja kevyen liikenteen liikenneturvallisuutta sekä ajoneuvoliikenteen valtatielle 8 liittymisen sujuvuutta nykyisestä, ja se on yleisen tarpeen vaatima. Hanke muuttaa vähäisesti lähialueen maisemakuvaa. Nykyisen sillan purkutöistä ja uuden sillan perustamistöistä aiheutuu tilapäistä työnaikaista veden samentumista. Vesialueelle ei tule pysyviä siltarakenteita.

Luvan saaja hankkii vesilain 3 luvun 4 §:n 3 momenttiin perustuen siltaa varten tarvittavat oikeudet maa- ja vesialueisiin liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain (503/2005) mukaisessa maantietoimituksessa. Töitä ei saa aloittaa ennen näiden oikeuksien saamista. Hankkeen toteuttaminen ei vaikuta Kokemäenjoen–Saaristomeren–Selkämeren vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelmassa vuosille 2016–2021 eikä vesienhoitosuunnitelman ehdotuksessa vuosille 2022–2027 esitettyjen tavoitteiden (vesialueen hyvä tila) saavuttamiseen. Hanke ei ole alueella voimassa olevan kaavoituksen vastainen.

Vesilain 2 luvun 7 § edellyttää, että rakennustyöt on kaikissa hankkeissa toteutettava siten, että haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi. Luvan saaja on vastuussa hankkeesta aiheutuvasta edunmenetyksestä. Jos hankkeesta aiheutuu edunmenetyks, jota lupaa myönnettäessä ei ole ennakoitu ja josta luvan saaja on vesilain säännösten mukaisesti vastuussa,

eikä asiasta sovita, voidaan edunmenetyksestä vaatia tämän ratkaisun esittämättä korvausta hakemuksella aluehallintovirastossa.

Hankkeesta yleisille tai yksityisille eduille saatava hyöty on huomattava verrattuna siitä yleisille tai yksityisille eduille koituviin menetyksiin. Luvan myöntämiselle on siten edellytykset.

Valmisteluluvan perustelut

Valmistelevat toimenpiteet voidaan suorittaa tuottamatta muulle vesien käytölle tai luonnolle ja sen toiminnalle huomattavaa haittaa. Luvassa tarkoitettut työt ovat sellaisia, että niiden suorittamisen jälkeen olot voidaan olennaisilta osin palauttaa entisen veroisiksi siinä tapauksessa, että lupapäätös kumotaan tai sen määräyksiä muutetaan.

VASTAUS LAUSUNNOISSA JA MUISTUTUKSESSA ESITETTYIHIN VAATIMUKSIIN

Aluehallintovirasto ottaa lausunnot huomioon luparatkaisusta, lupamääräyksistä ja perusteluista ilmenevällä tavalla. Aluehallintovirasto toteaa **Sirppujoen järjestely-yhtiön** muistutuksen osalta, että tässä hakemusasias-
assa on kyse vesilain mukaisesta lupa-asiasta sillan rakentamiseen, eikä siinä voida tehdä kaavoitusta koskevia ratkaisuja, joiden osalta toimivalta on kaupungin kaavoitusviranomaisella. Töiden aloittamisesta ja valmistumisesta on ilmoitettava Sirppujoen järjestely-yhtiölle, jotta hankkeen toteutusaikana mahdollisesti aiheutuva haitta järjestely-yhtiön vastuulla olevalle uoman kunnossapidolle on vältettävissä.

SOVELLETUT SÄÄNNÖKSET

Vesilain (587/2011) 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2) kohta, 5 §, 6 §, 7 §, 10 §, 11 § ja 16 § sekä 11 luvun 21 §

PÄÄTÖKSEN KORVAAMINEN

Tämä päätös korvaa Länsi-Suomen vesioikeuden 14.2.1986 antaman päätöksen nro 2/1986/4 koskien Sirppujoen kevyen liikenteen sillan rakentamista.

KÄSITTELYMAKSU

Käsittelymaksu on 2 860 euroa.

Lasku lähetetään erikseen Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta.

Koska hakemus on tullut vireille vuonna 2020, käsittelymaksu määräytyy aluehallintovirastojen maksuista vuosille 2019 ja 2020 annetun valtioneuvoston asetuksen (1244/2018) mukaisesti. Asetuksen liitteenä olevan makсутaulukon mukaan vesilain 3 luvun mukaisen siltaa koskevan hakemuksen käsittelystä perittävän maksun suuruus on 2 860 euroa.

TIEDOTTAMINEN

Päätös

Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, liikenne ja infrastruktuuri -vastuualue
Laitilan kaupunki
Laitilan kaupungin ympäristönsuojeluviranomainen
Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue
Suomen ympäristökeskus

Päätöksestä tiedottaminen

Päätöksen antamisesta ilmoitetaan niille, joille hakemuksesta on annettu erikseen tieto, sekä niille, jotka ovat tehneet muistutuksen tai ilmaisseet mielipiteensä asiassa.

Aluehallintovirasto tiedottaa päätöksen antamisesta julkaisemalla kuulutuksen ja päätöksen aluehallintovirastojen verkkosivuilla (<https://ylupa.avi.fi>).

Tieto kuulutuksesta julkaistaan Laitilan kaupungin verkkosivuilla.

MUUTOKSENHAKU

Päätökseen saa hakea muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta valittamalla.

LIITE

Valitusosoitus

ASIAN KÄSITTELIJÄT

Asian on ratkaissut ympäristöneuvos Ville Keskisarja ja esitellyt ympäristölakimies Saku Hurskainen.

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Merkintä sähköisestä hyväksymisestä on asiakirjan viimeisellä sivulla.

VALITUSOSOITUS

Tähän aluehallintoviraston päätökseen tai siitä perittävään maksuun voi hakea muutosta kirjallisella valituksella. Valituksen saa tehdä sillä perusteella, että päätös on lainvastainen.

Päätöksestä voivat valittaa asianosaiset, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai asuin-ympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, sijaintikunta ja vaikutusalueen kunnat ja niiden ympäristönsuojeluviranomaiset, sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset.

Asian käsittelystä hallinto-oikeudessa voidaan periä oikeudenkäyntimaksu siten kuin tuomioistuinmaksulaissa (1455/2015) ja oikeusministeriön asetuksessa tuomioistuinmaksulain 2 §:ssä säädettyjen maksujen tarkistamisesta (1383/2018) säädetään. Maksun suuruus on 260 euroa. Tuomioistuinmaksulaissa on erikseen säädetty tapauksista, joissa maksua ei peritä. Tarkempia tietoja maksuista saa hallinto-oikeudesta.

Toimi näin

Jos haet muutosta aluehallintoviraston päätökseen, tee kirjallinen valitus Vaasan hallinto-oikeuteen ennen valitusajan päättymistä. Valitusaika päättyy **18.10.2021**.

Valitusaika määräytyy seuraavasti:

- Päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen viimeistään seitsemäntenä (7.) päivänä siitä, kun aluehallintovirasto on julkaissut päätöksen verkkosivuillaan.
- Valitusaika on 30 päivää päätöksen tiedoksisaannista.
- Kun määräaika lasketaan, sitä päivää, kun päätös on saatu tiedoksi, ei oteta lukuun.
- Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto, juhannusaatto tai arkilauantai, määräaika päättyy ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Ilmoita valituksessa

- valittajan nimi, postiosoite, puhelinnumero ja muut tarpeelliset yhteystiedot, kuten sähköpostiosoite. Jos valittajana on yhteisö, ilmoita sen nimi ja yhteystiedot.
- laillisen edustajan, asiamiehen tai muun valituksen laatineen henkilön nimi ja postiosoite, puhelinnumero ja muut tarpeelliset yhteystiedot, kuten sähköpostiosoite
- sellainen postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite). Hallinto-oikeus voi valita, mihin osoitteeseen se toimittaa asiakirjat, jos sille on ilmoitettu useampia prosessiosoitteita tai jos yhtäkään ilmoitettua yhteystietoa ei ole nimetty prosessiosoitteeksi.
- päätös, johon haetaan muutosta
- päätöksen kohta, johon haetaan muutosta
- mitä muutoksia päätökseen vaaditaan
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan

Yhteystietojen muutoksesta on ilmoitettava viipymättä hallinto-oikeudelle valituksen vireillä olon aikana.

Valituksen liitteet

- aluehallintoviraston päätös, johon muutosta haetaan (alkuperäisenä tai jäljennöksenä)
- asiakirjat, joita käytetään vaatimusten tukena (jollei niitä ole toimitettu jo aiemmin aluehallintovirastoon)
- valtakirja
 - asiamiehen on liitettävä valitukseen valittajalta saatu valtakirja ellei hän ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai sellainen oikeudenkäyntiavustaja, joka määrittellään luvan saaneista oikeudenkäyntiavustajista annetussa laissa (715/2011).

- o asiamiehen ei tarvitse toimittaa valtakirjaa, jos hallinto-oikeuteen toimitetaan sellainen sähköinen asiakirja, jossa on selvitys asiamiehen toimivallasta. Asiamiehen ei myöskään tarvitse esittää valtakirjaa, jos valittaja on antanut valtuutuksen suullisesti tuomioistuimessa tai jos asiamies on toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa.

Lähetä valitus hallinto-oikeuteen

Hallinto-oikeuden yhteystiedot ovat:

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4. krs (käyntiosoite)
PL 204, 65101 Vaasa (postiosoite)

sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi

puhelinvaihe: 029 56 42 611
asiakaspalvelu: 029 56 42 780 (avoinna ma–pe kello 8.00–16.15)
telekopio (fax): 029 56 42 760

Valituksen saapuminen määräajassa on valittajan vastuulla, kun se lähetetään postitse, sähköpostitse, telekopiona tai lähetin välityksellä. Suljetussa laitoksessa oleva henkilö voi antaa valituskirjelmän valitusajan kuluessa myös sille henkilölle, joka on määrätty laitoksessa tätä tehtävää hoitamaan tai laitoksen johtajalle.

Valituksen on oltava perillä hallinto-oikeuden kirjaamossa viimeistään valitusajan viimeisenä päivänä ennen hallinto-oikeuden aukioloajan päättymistä.

Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa <https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>

Tämä asiakirja ESAVI/16625/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAVI/16625/2020 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Hurskainen Saku 09.09.2021 10:28

Ratkaisija Keskisarja Ville 09.09.2021 09:05